

provincie **HOLLAND**
ZUID

Provinciale Staten

Contact

drs. M.B. de Prieëlle MPA
T 070 - 441 70 46
mb.de.prieelle@pzh.nl

Postadres Provinciehuis

Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

PZH-2017-578481185

DOS-2015-0007857

Uw kenmerk

81A1AE44

Bijlagen

-

Gedeputeerde Staten van Utrecht
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Onderwerp

Herindelingsontwerp Vijfheerenlanden.

Geacht college,

Wij hebben kennis genomen van het herindelingsontwerp Vijfheerenlanden. Dit ontwerp heeft u opgesteld nadat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) aan u met zijn procesinterventie van 8 september 2016 heeft verzocht om de procedure voort te zetten, die door de Interprovinciale Commissie Vijfheerenlanden (IPC) was ingezet. De minister heeft u verzocht om het proces zorgvuldig in te richten en argumenten van Zuid-Holland en andere belanghebbenden evenredig in de afweging mee te nemen.

In onze zienswijze gaan wij achtereenvolgens in op de gemeentelijke herindeling, de gevolgde procedure en de inhoudelijke en organisatorische argumenten omtrent de provinciekeuze. Wij zullen uiteen zetten waarom wij de herindeling Vijfheerenlanden steunen, maar ernstige bedenkingen hebben als het gaat om de door u gevolgde procedure en de argumentatie voor de provinciekeuze. Wij kunnen ons daarom ook niet vinden in uw voorstel om de provinciegrens zodanig te wijzigen dat de nieuwe gemeente onderdeel wordt van de provincie Utrecht.

Bezoekadres

Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het

provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Gemeentelijke herindeling

De gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik hebben de ambitie uitgesproken om één nieuwe gemeente Vijfheerenlanden te vormen. Dit is een proces van onderop dat wij graag ondersteunen.

Ondanks de verschillen in externe oriëntatie en de kwestie van de provinciegrens hebben de drie gemeenten elkaar gevonden. Ons is gebleken dat er in de drie gemeenteraden en bij de buurgemeenten draagvlak is voor de gemeentelijke herindeling. Ook is er draagvlak onder de bevolking en het maatschappelijk middenveld voor de gemeentelijke herindeling.

De mogelijkheid doet zich voor om een nieuwe bestuurskrachtige gemeente te vormen met een goed toegerust bestuurlijk en ambtelijk apparaat, die de burgers en ondernemers goed van dienst kan zijn. Intensieve samenwerking met de omgeving zal voor de nieuwe gemeente in de toekomst van groot belang blijven om haar taken en maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren. De meervoudigheid in de externe oriëntatie van de nieuwe gemeente vergt wel extra

inzet op samenwerking en vergt ook het maken van keuzen als het gaat om de primaire oriëntatie en de toekomstige samenwerkingspartners.

De schaalgrootte van de nieuwe gemeente met 54.000 inwoners lijkt voldoende om in de komende periode zelfstandig te kunnen blijven bestaan. Of dit op de langere termijn ook zo zal zijn, kunnen wij nu niet voorzien. Mocht er in de verdere toekomst een verdere opschaling aan de orde komen, dan kan de voorliggende provinciale vestiging van de nieuwe gemeente daarvoor bepalend zijn. Daarom vragen wij u om in het herindelingsadvies helderheid te geven wat het perspectief is voor de nieuwe gemeente bij een eventueel volgende opschaling.

De wijze waarop de drie gemeenten in de afgelopen periode aan de slag zijn gegaan met de vormgeving en inrichting van de nieuwe gemeente verdient complimenten. Er is fors geïnvesteerd in het ontwikkelen van een visie op de nieuwe gemeente, waarbij volop aandacht wordt besteed aan de interne samenhang en het dorps- en kernenbeleid.

Provinciale herindeling

a. Uitgangspunten

De minister van BZK heeft in zijn brief van 8 september 2016 aan uw college gevraagd om de herindelingsprocedure voort te zetten en zorgvuldig in te richten en argumenten van de provincie Zuid-Holland en andere belanghebbenden evenredig in de afweging mee te nemen.

De voorbereiding van het herindelingsontwerp is een voortzetting van de reeds eerder door onze provincies gezamenlijk ingezette procedure. Nadat beide Provinciale Staten in maart 2016 de IPC hebben opgericht, is deze voortvarend te werk gegaan. De IPC heeft verschillende bestuurlijke partijen gehoord en heeft daarmee waardevolle informatie opgehaald. In de werkzaamheden van de IPC ging veel aandacht uit naar het vraagstuk van de provinciekeuze en daarmee ook naar het criterium 'Evenwichtige regionale verhoudingen' uit het Beleidskader gemeentelijke herindelingen.

Over het aspect 'Evenwichtige regionale verhoudingen' heeft de IPC het volgende gezegd in haar brief van 8 maart 2016 aan de burgemeesters van Leerdam, Vianen en Zederik:

"Het criterium 'Evenwichtige regionale verhoudingen' zal ook in het herindelingsontwerp een plek krijgen. De IPC zal recht doen aan een zorgvuldige afweging van de belangen en posities van de drie gemeenten en van de regio's zowel aan Utrechtse als Zuid-Hollandse zijde. Het Beleidskader geeft aan dat bij een herindeling een afweging nodig is op basis van de lokale en regionale omstandigheden, ontwikkelingen en context. Een afweging die voor de betrokken gemeenten bij de herindeling leidt tot een versterking van de bestuurskracht en die goed past binnen de regio's waar deze gemeenten in liggen.

Gebiedscongruentie is in het Beleidskader geen zelfstandig toetsingscriterium. Echter, de drie gemeenten hebben hun huidige samenwerking in verschillende regio's georganiseerd. Wij zullen daarom bij het onderdeel 'Evenwichtige regionale verhoudingen' ook in beeld brengen wat de effecten van de herindeling zijn voor de samenwerking in de Zuid-Hollandse en Utrechtse regio en daar iets van vinden. Het criterium evenwichtige regionale verhoudingen' gaat dus verder dan de vraag of de toekomstige schaal van de nieuwe gemeente een belemmering kan zijn voor de samenwerking in de regionale context."

Een evenwichtig herindelingsontwerp bestaat onzes inziens uit de volgende aspecten:

- a. Er wordt uitvoering gegeven aan de opdracht van de IPC. Dit betekent dat in het herindelingsontwerp zorgvuldig in beeld wordt gebracht wat de effecten van de herindeling zijn voor de samenwerking in de Zuid-Hollandse en Utrechtse regio en daar worden vervolgens conclusies uit getrokken.
- b. De ingebrachte argumenten van de provincies Utrecht en Zuid-Holland worden zorgvuldig tegen elkaar afgewogen. Vanuit Zuid-Hollands perspectief wordt hierbij in ieder geval aandacht besteed aan de argumenten in de brief van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland aan de minister van BZK van 6 juli 2016, waarin o.a. wordt ingegaan op de inrichting van de veiligheidsregio, de arbeidsmarktregio's en het sociale domein, waarvoor het Rijk stelselverantwoordelijk is.
- c. Een zorgvuldig ingerichte procedure, zodat alle belanghebbenden op een voldragen ontwerp kunnen reageren.
- d. De nodige inspanning wordt betracht om nadere relevante informatie boven tafel te krijgen als het gaat om de provinciekeuze en de al beschikbare informatie wordt kritisch getoetst op volledigheid en feitelijke juistheden.

b. Uitwerking in het herindelingsontwerp

Wij constateren dat aan bovenstaande randvoorwaarden voor een zorgvuldige afweging niet is voldaan, waardoor er geen sprake is van een evenwichtig herindelingsontwerp. Wij hebben bedenkingen tegen de wijze waarop het proces tot op heden door u is doorlopen:

- U bent door de minister van BZK verzocht om het in maart 2016 gezamenlijk ingezette herindelingsproces voort te zetten, maar er is niet voldaan aan de afspraak in de IPC over het aspect van de evenwichtige regionale verhoudingen.
- In het herindelingsontwerp wordt inhoudelijk niet ingegaan op de argumentatie en belangen aan Zuid-Hollandse zijde.
- De voor ons relevante elementen uit de Zuid-Hollandse argumentatiebrief aan de minister van BZK van 6 juli 2016 worden door u in het geheel niet behandeld.
- In het omvangrijke bijlagenboek dat met het herindelingsontwerp ter inzage is gelegd, ontbreken meerdere relevante documenten die betrekking hebben op de provinciekeuze. In eerste instantie was zelfs onze argumentatiebrief aan de minister van BZK niet toegevoegd. Nadat wij u daarop hebben gewezen is deze naderhand toegevoegd. Andere relevante documenten ontbreken nog steeds, zoals de brief van de minister van BZK van 8 september 2016 over de voortzetting van de procedure en het rapport van BMC van 8 juli 2016 over de uittreedkosten uit de verplichte samenwerkingsverbanden.
- De financiële informatie (herindelingsscan) is tijdens de zienswijzetermijn van acht weken nog niet beschikbaar.
- De berekende (hoge) uitredingskosten voor de samenwerkingsverbanden worden door u verworpen, maar dat is niet uitgewerkt en er wordt geen nieuwe informatie tegenover gesteld.
- Er is geen inspanning verricht om nadere informatie in te winnen aan Zuid-Hollandse zijde, die kan bijdragen aan argumentatie voor de provinciekeuze. Een verzoek voor een gesprek van de voorzitters van de drie verplichte samenwerkingsverbanden aan Zuid-Hollandse zijde is door u afgewezen.

- De al eerder beschikbare informatie, zoals het hoofdstuk met provincievergelijking in het rapport van Code Samen uit 2015 wordt door u als vaststaand gegeven beschouwd. Deze vergelijking is het fundament onder de argumentatie van de provinciekeuze in het herindelingsontwerp, maar heeft beperkte waarde. De informatie wordt selectief gebruikt en ook het belangrijke regionale aspect is niet meegewogen. Indien dit laatste wel zou zijn gebeurd, zou in ieder geval de conclusie van de afweging op het criterium 'invloedrijke gemeente' andersom moeten zijn geweest.

Het herindelingsontwerp beargumenteert dat de nieuwe gemeente goed zou passen in de provincie Utrecht, maar bespreekt niet de voordelen van vestiging in de provincie Zuid-Holland. Dit leidt niet tot een zuivere afweging van de feiten en belangen die aan beide zijden spelen en is daarmee feitelijk onvoldoende grondslag voor de besluitvorming op rijksniveau over de provinciekeuze.

Ook de gemeenten hebben meerdere keren aangegeven, dat de provinciekeuze moet zijn gebaseerd op de voordelen die een provincievestiging biedt voor de nieuwe gemeente. U kunt deze onevenwichtigheid natuurlijk herstellen in het herindelingsadvies, maar dan worden burgers en andere betrokkenen de kans ontnomen om hierop te reageren. Terwijl juist de provinciekeuze het grote discussiepunt in de herindeling is.

Het herindelingsontwerp overtuigt niet als toekomstige problemen rond regionale samenwerking grotendeels worden afgedaan met een beroep op 'grensontkennend samenwerken'. Dit is te vrijblijvend en het herindelingsontwerp blijft op dat punt hangen in algemeenheden. Dit doet geen recht doet aan de belangrijkheid van het besluit. Het gaat immers over de toekomst van de burgers, ondernemers en maatschappelijke instellingen in de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden en de omliggende regio's. Dat verdient een zorgvuldig en transparant besluitvormingsproces. Wij verzoeken u dan ook om nader uit te werken of 'grensontkennend samenwerken' in de concrete situaties werkelijk een oplossing kan zijn en dat er geen sprake is van wensdenken.

In onze kritiek op de gevolgde procedure en onvoldoende onderbouwing van de provinciekeuze in het herindelingsontwerp staan wij niet alleen. Ook in de zienswijzen van de gemeenten Molenwaard, Giessenlanden en Gorinchem en van de drie verplichte samenwerkingsverbanden aan Zuid-Hollandse zijde wordt daarop gewezen.

Meerwaarde van Zuid-Holland voor Vijfheerenlanden

Voor het maken van een provinciekeuze is de vraag belangrijk welke meerwaarde de te kiezen provincie heeft voor de nieuw te vormen gemeente Vijfheerenlanden. De gemeenteraden van Leerdam, Vianen en Zederik zijn zich bewust van het belang van deze vraag. In 2015 hebben zij onderzoek laten doen naar de haalbaarheid van de fusie door Code Samen, waarbij ook een beleidsvergelijking is gemaakt tussen de provincies. Op basis hiervan hebben eind 2015 twee van de drie gemeenten een voorkeur uitgesproken voor Utrecht, maar tegelijk geven zij in het "Raamwerk zienswijze herindelingsontwerp" (bijlage bij informatienota 10-01-2017, punt 7 e.v.) aan een goede afweging van argumenten pro en contra de provinciekeuze te missen. In dit deel van onze zienswijze geven wij aan hoe de provincie Zuid-Holland de meerwaarde van de eigen provincie ziet voor de gemeente Vijfheerenlanden. Daarbij leggen wij de aandacht op die aspecten die tot nu toe geen of weinig aandacht hebben gekregen.

Regionaal niveau belangrijk voor toekomst

De regio als maatschappelijke en bestuurlijke entiteit heeft een prominente plek in het recente denken over de toekomst van het openbaar bestuur. Het rapport “Maak Vershil” dat in opdracht van het kabinet Rutte-Asscher door de Studiegroep Openbaar Bestuur in het voorjaar van 2016 is uitgebracht, spreekt over het belang van krachtig inspelen op regionaal-economische opgaven. Daarin wordt een pleidooi gehouden om op regionaal niveau te denken en handelen en een economisch-regionaal bestuurlijk programma op te stellen, samen met andere maatschappelijke partijen.

Ook in de praktijk is de regio steeds meer het relevante niveau waarop voor veel gemeenten belangrijke taken en voorzieningen zijn georganiseerd. Dit gaat niet om vrijblijvende afstemming op kleine onderdelen, maar samenwerkingsafspraken die een groot deel van de gemeentelijke begrotingen omvatten. Naast overheden bundelen maatschappelijke partijen op gebied van onderwijs, zorg en welzijn hun krachten op regionaal niveau, om invulling te geven aan de eigen identiteit aan de ene kant en krachtig te zijn naar buiten en de toekomst toe aan de andere kant.

In de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden wordt het belang van het regionaal niveau ook gewaardeerd. De gemeenten zijn vorig jaar samen het initiatief van ‘Grenzeloos samenwerken’ gestart. Het doel daarvan is om te verkennen of er vormen van samenwerking te vinden zijn die de vastgestelde doelstellingen nog beter kunnen dienen. Gewerkt wordt vanuit de basis van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden naar buiten: *“alhoewel we grenzeloos gaan samenwerken doen we dat wel vanuit onze vertrouwde basis: de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. We realiseren ons dat we een lange historie met elkaar hebben en een basale verantwoordelijkheid met en voor elkaar delen. Vanuit die basis bekijken we welke coalities we willen vormen met andere partijen binnen en buiten de AV”* (Plan van aanpak van 1 juli 2016).

In het herindelingsontwerp wordt het belang van het regionaal niveau echter onvoldoende gewaardeerd. Dat ligt mede aan het feit dat als uitgangspunt de preferentie wordt genomen van de meerderheid van de drie gemeenten voor Utrecht als vestigingsprovincie. De lokale keuze is op zijn beurt weer gebaseerd op de vergelijking tussen de provincies in het rapport van Code Samen uit 2015. En daarin is de regionale factor niet meegewogen.

Meerwaarde en potentie van een ongedeelde regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Vanuit het belang van de regio, willen wij het belang en de meerwaarde benadrukken van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden voor de (toekomstige) gemeente Vijfheerenlanden.

Het belang van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden krijgt in het herindelingsontwerp Vijfheerenlanden aandacht, maar die blijft vooral beperkt tot het benadrukken van de sociaal-culturele en historische verbondenheid en dat deze door een provinciekeuze niet wordt verstoord. Deze aandacht is naar onze overtuiging te beperkt en te oppervlakkig. De regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden – waar Leerdam en Zederik nu deel van uitmaken en waarbij Vianen historisch hoort en nu weer steeds vaker aanschuift – is veel meer dan een sociaal-culturele en historische verbondenheid. De provinciekeuze heeft wel degelijk belangrijke gevolgen voor deze regionale samenwerking.

Voor veel maatschappelijke thema's is de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden een coherent gebied. Of het nu gaat om ruimtelijke vraagstukken zoals wonen en nieuwe bedrijventerreinen, het

beschermen van het waardevolle landschap en de cultuurhistorische waarden, het systeem van openbaar vervoer incl. de MerwedeLingelijn of om de samenwerking in het sociale domein.

De samenwerking in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is zowel breed als diep, met betrokkenheid van burgers, instellingen en bedrijven. Tijdens een regiobrede conferentie op 20 januari 2016 is dan ook door alle betrokkenen uitgesproken dat de samenwerking in de regio, los van de bestuurlijke ontwikkelingen, moet blijven bestaan in het belang van inwoners, instellingen en bedrijven in de streek. Dit is bevestigd tijdens een vervolg op 23 november 2016.

Door de deelnemende gemeenten is in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in de afgelopen jaren samenwerking tot stand gekomen op een breed scala aan maatschappelijke onderwerpen. Zonder uitputtend te willen zijn geven wij onderstaand een beeld van de diversiteit in samenwerkingsinitiatieven die is ontstaan en die zich verder ontwikkelt in de regio:

- Samen met bewoners, maatschappelijke partijen en bedrijfsleven is een visie voor de toekomst ("Visie 2030") van de regio opgesteld.
- In het verlengde van de visie is een Regio Agenda 2015 – 2018 opgesteld. Dit is de basis voor de concrete activiteiten die in deze periode worden ondernomen. Een recent voorbeeld is de eind 2016 gestarte aanleg van een door onze provincie gesubsidieerd wandelroutenetwerk van 570 km in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden;
- *Arbeidsmarkt*: de regio vormt met Lingewaal de arbeidsmarktregio Gorinchem. Binnen de arbeidsmarktregio wordt gewerkt aan economische ontwikkeling en groei, met als uitgangspunt een eigen economisch profiel. Daarbij wordt samengewerkt met bedrijfsleven en onderwijs en bestaat er een Regionaal Arbeidsmarktplatform.
- *Economie*: De regio als geheel participeert in het programma 'Maritime Delta' en er is een gezamenlijke bedrijfsterreinenstrategie.
- *Toerisme*: Er wordt gewerkt aan een 'revolving fund' voor gebiedsmarketing en ondersteuning van kleinschalige particuliere initiatieven in de regio.
- *Sociaal domein*: Op het gebied van de Wmo en Participatie zijn de bestuurlijke afstemming, uitvoering en voorzieningen op het niveau van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden georganiseerd. Jeugdzorgtaken zijn met andere gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid belegd. Er is een regionale sociale dienst (nu onderdeel Avres), die in 2012 is onderscheiden met een prijs voor beste sociale dienst van het land.
- *Wonen*: Er is een regionale woonvisie 2020 opgesteld en de regiogemeenten participeren samen met Vianen in één woningmarktregio.
- *Verkeer en vervoer*: Er is een gezamenlijk Regionaal Verkeers- en Vervoersplan (RVVP). In samenwerking met de provincie en de regio Drechtsteden krijgen investeringen in en de vernieuwing van het openbaar vervoer vorm. Snelle en frequente verbindingen, waaronder de succesvolle treinverbinding MerwedeLingelijn en goede voorzieningen bij de haltes vormen de basis.
- *Ruimte en duurzaamheid*: De Alblasserwaard-Vijfheerenlanden heeft een prominente plaats gekregen in het nieuwe Deltaprogramma. In het MIRT-onderzoek voor de regio wordt de verbinding gelegd tussen hoogwaterbescherming en de ruimtelijke en economische agenda van de streek.

Naast deze bestuurlijke samenwerkingsinitiatieven is er een vanoudsher heel krachtig maatschappelijk middenveld dat zich, in aansluiting op de maatschappelijke dynamiek,

organiseert op het niveau van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (o.a. Blauwzaam, Gebiedsplatform Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en SIMAV).

Een vergelijkbare breedte en diepte aan congruente samenwerking in één regio is aan de Utrechtse kant van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden niet te vinden. En de nieuwe gemeente zal – ondanks de toegenomen eigen omvang en kracht – op veel terreinen de samenwerking met omliggende gemeenten moeten zoeken en vormgeven. Oriënteert Vijfheerenlanden zich dan op een variatie aan Utrechtse regio's en samenwerkingsverbanden, mogelijk voor ieder domein verschillend? Of kiest ze voor de kracht en congruentie die de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden al heeft? Voor de provincie Zuid-Holland is duidelijk dat laatstgenoemde regio het mogelijk maakt in korte tijd duidelijk richting te kiezen en verdere stappen in regionale samenwerking te zetten.

Provincie Zuid-Holland meest logische inbedding voor de Vijfheerenlanden

Niet alleen de hechtheid tussen de Vijfheerenlanden en de Alblasserwaard leidt tot Zuid-Holland als provinciekeuze. Ook zijn er meerdere inhoudelijke gronden in het provinciale karakter en beleid aanwezig die een provinciekeuze voor Zuid-Holland de meest logische optie maken.

De provincie Zuid-Holland zoekt in deze collegeperiode vanaf 2015 met een gebiedsgerichte werkwijze nadrukkelijk de verbinding met de regio's en gemeenten en wil de helpende hand bieden om de regionale ontwikkeling te stimuleren. Dit maakt verschil in vergelijking met de periode daarvoor, toen wij, net als de andere provincies, een kerntakenbenadering hanteerden. Vooral voor de landelijke regio's zoals de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden biedt deze koersverandering meer kansen. Wij brengen op dit moment samen met de partners in de regio de belangrijkste maatschappelijke opgave(n) nog scherper in beeld. Want wij willen vanuit een gezamenlijke visie met elkaar op de inhoud aan de slag en ook verder komen door middelen beschikbaar te stellen uit onze investeringsimpuls voor gebiedsgericht samenwerken. Met diverse regio's, waaronder de Drechtsteden hebben wij inmiddels bestuursakkoorden gesloten die op deze manier de ontwikkeling van de regio's een extra impuls zullen geven.

De vier prioritaire thema's (Agrarische economie, Maritieme Economie, Triple A en Participatie) die door de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zijn benoemd in het kader van het project 'Grenzeloos samenwerken' zijn goede bouwstenen voor een gebiedsgericht programma. Deze thema's sluiten goed aan bij de verbanden en beschikbare kennis in onze provincie. Wij doen daar al actief in mee, stellen onze experts en middelen beschikbaar. Verder werkten wij al zeer intensief samen rondom de grote kwesties van waterveiligheid en ruimte. Dat zetten wij stevig door.

De provincie Zuid-Holland heeft met diverse bestuurlijke partners het investeringsprogramma 'Investeren in Vernieuwen' voor Zuidelijke Randstad vastgesteld. Met dit programma willen de partners de economie van de Zuidelijke Randstad versterken en koploper zijn in de transitie naar een innovatieve, meer duurzame toekomst. Ingezet wordt op vernieuwen van de economie, vernieuwen energie, vernieuwen verbindingen en vernieuwen stad en omgeving. Het programma kent ruim 150 investeringsprojecten die zorgen voor een sterke regio. Samen met de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zijn projecten bepaald die op de lijst terecht zijn gekomen. Het gaat om projecten rond bereikbaarheid (A15, A27, MerwedeLingelijn en waterbusdiensten), aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs, verbeteren toerisme (onder meer verbinding van Werelderfgoed Kinderdijk met de waterlinies en vestingsteden over water) en de

klimaatbestendige regio. De mogelijkheid staat open om de lijst aan te vullen met nieuwe projecten die uit de regio komen.

De provincie Zuid-Holland herbergt clusters van bedrijven in alle negen economische topsectoren, of het nu gaat om Agri&Food, Logistiek, Water of om High Tech Systemen en Materialen. De regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden kan profiteren van de beschikbare kennis en het uitgebreide relatienetwerk rond degelijke clusters.

De provincie Zuid-Holland heeft veel concrete activiteiten en investeringen op stapel staan op deze en andere thema's die ten gunste komen aan de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Zonder uitputtend te zijn, staan voor de regio belangrijke activiteiten en forse investeringen op stapel:

- *Onderwijs/arbeidsmarkt:* In samenwerking met de provincie, Drechtsteden en bedrijfsleven worden concrete stappen gezet in het versterken van hbo-opleidingen. In Gorinchem zal een ICT-hbo starten, terwijl voor de (maritieme) maakindustrie ook stevig wordt ingezet op een hbo-opleiding en bijscholing op mbo-niveau 3 en 4. Dit zorgt voor een betere aansluiting tussen de arbeidsmarkt en de behoeften van het bedrijfsleven.
- *Verkeer/vervoer:*
  - A27: De provincie heeft hard ingezet op de verbetering van de corridor Houten-Hoopolder. Het beoogde Tracébesluit is een groot succes. Verbreding van de weg zal de doorstroming op de A27 en de ontsluiting van de regio sterk verbeteren.
  - A15-corridor: Samen met onze partners heeft de provincie gelobbyd om het rijk te bewegen te investeren in de A15 corridor. En met succes! De provincies Zuid-Holland en Gelderland hebben € 200 miljoen gekregen om te investeren in het gebied rond deze weg, waarmee de doorstroming zal verbeteren. Het onderliggende wegennet met de N214 en de N216 wordt daardoor ook ontlast.
  - Merwedelingelijn: Deze HOV-lijn van Dordrecht naar Geldermalsen is hét voorbeeld van een succesvolle regionale concessie. Wij hebben fors geïnvesteerd in het westelijke deel van de lijn. Investeringen in het oostelijke deel (Leerdam e.v.), liggen in het verschiet.
  - OV-concessie: In de Vijfheerenlanden gaat het om vier lijnen en een buurtbus, waarin wij jaarlijks ongeveer € 1,4 miljoen steken. Daarnaast subsidiëren wij buurtbusprojecten met enige tienduizenden euro's. Op dit moment worden door ons in de regio wensen opgehaald voor de nieuwe concessie per 1 januari 2018. Dit gaat in overleg met de gemeenten en bijzondere locaties zoals scholen, ziekenhuizen. Ook wordt nagedacht over hoe het OV schoner, duurzamer maar vooral ook toegankelijker gemaakt kan worden.
  - N484: We starten medio 2017 met groot onderhoud op deze weg.
- *Toerisme:* De provincie draagt actief bij aan de ontwikkeling van werelderfgoed Kinderdijk, het verbinden van de waterlinies (Erfgoedlijn Oude Hollandse Waterlinie) en vestingsteden. Ook kent onze provincie een subsidieregeling voor de instandhouding van molens.
- *Agrarische bedrijvigheid:* De landbouw is van grote economische betekenis in de provincie. De landbouw is ook een belangrijke drager van het karakteristieke Zuid-Hollandse landschap en daarmee van onze leefomgeving. De toon wordt gezet door het EU-beleid, het nationale mestbeleid en de (nationaal opererende) zuivelcoöperatie. De provincie Zuid-Holland hecht aan een gezonde agrarische sector. Wij hebben bijvoorbeeld € 15 mln. beschikbaar gesteld voor de overgang naar een duurzame landbouw. Ook voerde de provincie Zuid-Holland een succesvolle lobby in het fosfaatdossier. Boeren die overgang maken van traditionele landbouw naar biologische landbouw en grondgebonden boeren worden daardoor ontzien en

voor het VIC is geregeld dat zij in de knelgevallenregeling komen. De provincie Zuid-Holland laat zien dat zij op de bres springt voor de agrarische sector. Bijvoorbeeld door onze lobby voor melkveehouders Krimpenerwaard tegen een dreigende boete omdat onterecht gebruik zou zijn gemaakt van derogatie.

Voor agrarisch natuurbeheer heeft de provincie subsidieregelingen. Voor het agrarisch natuurbeheer vormt Vijfheerenlanden een stevige eenheid met de Alblasserwaard. Het collectief daar is het sterkste van de provincie Zuid-Holland. Veel agrarische bedrijven doen aan natuurontwikkeling en weidevogelbeheer op hun land of bieden recreatiemogelijkheden. Het is zonde als die organisatie zich nu moet gaan richten op twee provincies. In dit dossier is de provincie Utrecht aantoonbaar bureaucratischer dan de provincie Zuid-Holland. Overigens zet onze provincie zich ook samen met andere provincies in voor de agrarische sector, bijvoorbeeld via het Veenweiden InnovatieCentrum, POP3-maatregelen en diverse stimuleringsregelingen.

- *Landschap en natuur:* De provincie zet met de Landschapstafel Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in op een gebiedsaanpak in samenwerking met strategische partners zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties, onderwijs en gemeenten. De landschapstafel heeft een gebiedsprogramma "Groen verbindt" opgesteld, dat in 2019-2022 wordt uitgevoerd. Het programma wordt gedragen door een enthousiaste gebiedscoalitie met op de achtergrond een groot netwerk van initiatiefnemers. Het programma bevat projecten voor het realiseren van meer groen voor recreatie, biodiversiteit en duurzame landbouw. De provincie draagt financieel € 1,2 mln. aan programmasubsidie bij.
Bij een overstap zouden gebieden van het Zuid-Hollands Landschap waarschijnlijk over gaan naar het Utrechts Landschap. Daardoor worden gegroeide verbanden doorgesneden.
- *Water en groen:* De provincie is een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met Waterschap Rivierenland voor de gebiedsagenda 2013-2021. Wij hebben een bedrag van € 5,6 mln. beschikbaar gesteld voor concrete projecten in Natura 2000 gebieden, die voortkomen uit de wateropgave én de groenopgave (bijv. Zouweboezem, ecologische verbindingzones en nautisch baggeren Linge). Met de samenwerkingsovereenkomst is een stap gezet in de richting van programmafinanciering van een integrale gebiedsopgave.
- *Waterveiligheid:* vanuit het Deltaprogramma komen maatregelen naar voren om de waterveiligheid op de lange termijn te garanderen. De provincie Zuid-Holland zet zich er voor in om die te laten bijdragen aan de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de regio. Dat is een opgave, waarin Zuid-Holland de door allen geaccepteerde partner is om de partijen bij elkaar te brengen en te houden. Daarbij gaat het om concrete meekoppelkansen en ruimtelijke investeringen, maar ook om de beïnvloeding van prioriteiten in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De provincie trekt dat en investeert veel in bestuurlijke en ambtelijke inzet. In een Gebiedsraad werken gemeenten van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, inclusief Vianen en Lingewaal, de noordelijke Drechtsteden en het waterschap daar samen aan. De afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet, tot tevredenheid van het gebied. Men is zich inmiddels bewust van kansen en urgentie. Nu komt het aan op de volgende fase, waarin de beoordeling van de dijken volgens de nieuwe wettelijke normen een blijvende samenwerking van het gebied afdwingt. De provincie blijft daarom investeren in de samenwerking en in het verder brengen van de opgaven langs de dijken.

Bij vestiging in de provincie Zuid-Holland zal Vijfheerenlanden blijvend kunnen profiteren van door ons beschikbaar gestelde middelen. De continuïteit van belangrijke programma's en activiteiten wordt gewaarborgd. Ook kan Vijfheerenlanden profiteren van de opgebouwde kennis, ervaring en verbindingen met belangrijke andere Zuid-Hollandse regio's als de Drechtsteden. De recente oprichting van een Economic Development Board door Drechtsteden met vooraanstaande vertegenwoordigers uit bedrijfsleven, onderwijs en overheid, biedt bijvoorbeeld ook kansen voor de aanpalende regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.

Economische potentie vraagt complementariteit met eigen kenmerken en identiteit

In het herindelingsontwerp is de conclusie opgenomen dat de provincie Utrecht meer kansen biedt als het gaat om economische potentie. In het achterliggende onderzoeksrapport van Code Samen worden de relatief hoge economische groei, uitverkiezing tot meest competitieve regio door de Europese commissie in 2013/2014 en de samenwerking in de Economic Board Utrecht (EBU) genoemd als onderbouwing.

Utrecht is ontegenzeggelijk een sterke economische regio, maar er zijn kanttekeningen te plaatsen bij de kansen die dit biedt voor Vijfheerenlanden en er is meer te zeggen over de meerwaarde die Zuid-Holland op economisch gebied heeft:

- Een hoge groei in de regio/provincie Utrecht, garandeert niet dat Vijfheerenlanden daarvan meeprofiteert. De economische kansen van Utrecht trekken veel hoogopgeleide en jonge mensen van buiten de provincie aan, die naar verwachting voor een belangrijk deel de hoogopgeleide banen die Utrecht biedt zullen vervullen. Ook groeit de potentiële beroepsbevolking naar verwachting sneller dan het aanbod van werkgelegenheid.
- Voor de bevolking en bedrijvigheid van Vijfheerenlanden is het de vraag of Utrecht het type banen en bedrijvigheid heeft dat goed aansluit. Sectoren die economisch gezien belangrijk zijn voor de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zijn maritieme economie, agrarische economie en toerisme en recreatie. Hoe complementair is de Utrechtse economie op deze activiteiten? In ieder geval geldt dat de economische structuur van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden sterk afwijkt van de stad Utrecht, de centrumgemeente van de regio Utrecht: Utrecht kent veel banen voor hoger opgeleiden in de zakelijke dienstverlening en non-profit, Vijfheerenlanden heeft relatief meer banen voor lager en middelbaar opgeleiden in handel, bouw, logistiek, agrarische economie en industrie.
- Bij investeringen in hoogwaardige werkgelegenheid in de provincie Utrecht is niet vanzelfsprekend dat Vijfheerenlanden daarvan meeprofiteert. Voor bijvoorbeeld satellietlocaties van Utrecht Science Park zijn de stad Utrecht, Bilthoven, Bunnik en Zeist in beeld, niet de zuidrand van de provincie.
- Zoals eerder al benoemd, is in de regio Drechtsteden begonnen met de start van een Economic Development Board, die zeker ook potentie biedt voor de maritieme maakindustrie in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.
- Zuid-Holland wil zich ontwikkelen tot één van de meest innovatieve regio's van Europa. Met de toonaangevende regionale ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter worden vernieuwende en snelgroeiende bedrijven gefinancierd, buitenlandse ondernemingen bij het vestigen in Zuid-Holland geassisteerd en samenwerking georganiseerd tussen innovatieve ondernemers, kennisinstellingen en de overheid.
- De arbeidsmarktregio Gorinchem presteert prima in het succesvol naar werk begeleiden van mensen doordat de schaal van de regio het mogelijk maakt om korte lijnen te onderhouden.

In de grotere arbeidsmarktregio's zoals Utrecht is door de schaalomvang een dergelijke werkwijze niet goed mogelijk.

Organisatorische aspecten van provinciekeuze

De kansen en potentie die de provincie Zuid-Holland biedt voor de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden en de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zijn naar onze overtuiging in bovenstaande paragraaf duidelijk onderbouwd. Bij de provinciekeuze is het echter ook belangrijk de mogelijke negatieve gevolgen voor andere gemeenten en regio's mee te wegen. Wij merken op dat er restproblematiek zal ontstaan in met name de Alblasserwaard, indien de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden in de provincie Utrecht wordt gevestigd. Dit zal overigens ook negatief uitwerken voor de nieuwe gemeente.

In onze brief van 6 juli 2016 aan de minister van BZK over de herindeling van de Vijfheerenlanden, hebben wij uitgebreid omschreven waarom een keuze voor de provincie Utrecht ingrijpender en meer negatieve gevolgen heeft voor omliggende gemeenten en regio's dan een keuze voor de provincie Zuid-Holland. De belangrijkste argumenten voor deze conclusie zijn niet behandeld in uw herindelingsontwerp en herhalen wij hier kort:

- De nieuwe gemeente Vijfheerenlanden maakt qua veiligheid deel uit van een gebied waar hoog water één van de grootste risico's is. Dit vraagstuk krijgt alle aandacht in de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. Door zowel de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid als de veiligheidsregio Utrecht en het waterschap Rivierenland is bepleit dat het risicogebied dat als uitgangspunt wordt gekozen voor Vijfheerenlanden het gebied van de dijkkring 16 (Alblasserwaard en Vijfheerenlanden) is. Dat betekent voor hen een indeling van Vijfheerenlanden bij de veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid.
- De indeling van de politieregio's is gekoppeld aan de indeling van de veiligheidsregio. Inhoudelijk en operationeel ligt het voor de hand om het gebied Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in één politiedistrict Zuid-Holland-Zuid te houden. Voor dit district zou het vertrek van Zederik en Leerdam ingrijpende gevolgen hebben: het draagvlak voor het huidige basisteam Alblasserwaard-Vijfheerenlanden wordt dan onvoldoende. Niet alleen voor bestuurders, ook voor bewoners heeft dit een direct effect op de veiligheid(-sbeleving). Een vertrek van Vianen heeft voor de politie Utrecht veel minder vergaande gevolgen.
- Op het gebied van gezondheid zijn er nauwe relaties met de veiligheidsregio (directeur GGD is ook directeur GHOR) en het sociaal domein. Zoals eerder aangegeven zijn op dit moment in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden beleid en uitvoering op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning en participatie ingevuld en wordt op het gebied van jeugdzorgtaken samengewerkt op het niveau van Zuid-Holland Zuid. Beleidsmatig en voor de doelgroep is het belangrijk dat deze samenhang en congruentie blijft bewaard. Een vertrek van Zederik en Leerdam heeft voor de Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland-Zuid een grotere impact dan een vertrek van Vianen uit Utrecht. Ook voor een concrete dienst als ambulancevervoer geldt dit: burgers in Zuid-Holland Zuid mogen wettelijk gezien niet meer worden bediend vanuit de ambulancepost in Meerkerk als de gemeente Vijfheerenlanden kiest voor aansluiting bij Utrecht. Omgekeerd kan geheel Vijfheerenlanden zonder aanpassingen worden bediend vanuit Meerkerk als gekozen wordt voor Zuid-Holland Zuid.
- Door het UWV is in samenspraak met de VNG en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gekozen voor een arbeidsmarktregio Gorinchem, die het gebied van Alblasserwaard-Vijfheerenlanden omvat plus Lingewaal. Er is bewust gekozen voor deze

relatief kleine regio om rekening te kunnen houden met de eigen karakteristieken van het gebied. Er bestaat een goedwerkend en fijnmazig netwerk van korte lijnen met ondernemers en sociale partners. Een vertrek van Zederik en Leerdam ondermijnt het voortbestaan van de kleine arbeidsmarktregio en samengaan met de veel grotere arbeidsmarktregio Midden-Utrecht is voor de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden geen optie.

- Congruentie in samenwerking is voor burgers van belang, zodat verbindingen kunnen worden gelegd tussen voorzieningen die aanpalend zijn. Bij de decentralisaties in het sociaal domein is dit door de rijksoverheid expliciet benadrukt, met een stelselverantwoordelijkheid voor het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor de maatschappelijke ondersteuning en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor participatie. Vertrek van Zederik en Leerdam uit de huidige samenwerking in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden ondermijnt een congruent, inhoudelijk logisch, goed lopend en regionaal gewaardeerd regionaal systeem. Burgers worden daar de dupe van.

Aldus blijkt dat een provinciekeuze voor Utrecht meer ingrijpende gevolgen heeft dan tot nu toe gesuggereerd in uw herindelingsontwerp. Voorzieningen in omliggende gemeenten en de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zouden daar merkbaar onder gaan leiden. Burgers en bedrijven worden daardoor ernstig benadeeld. Omgekeerd zijn de gevolgen veel beperkter bij een provinciekeuze voor Zuid-Holland.

Conclusie

In onze zienswijze hebben wij, zonder uitpuittend te willen zijn, de voordelen besproken die een ligging in de provincie Zuid-Holland voor de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden betekent. Ook hebben wij gewezen op de ingrijpende gevolgen van een vestiging in de provincie Utrecht voor het voortbestaan van de samenwerking in het gebied van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.

Volgens ons hebben wij daarmee voldoende overtuigend onderbouwd dat een krachtige gemeente Vijfheerenlanden in een krachtige regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, ingebed in de provincie Zuid-Holland, veel kansen biedt voor de toekomst en de minste nadelige gevolgen voor burgers. Toen u in september de regie over het herindelingsproces kreeg, waren deze feiten al bekend. Helaas heeft u dit helemaal niet meegenomen in het herindelingsontwerp doordat u ervoor heeft gekozen om vestiging van de nieuwe gemeente in de provincie Utrecht als uitsluitend uitgangspunt te nemen.

Wij spreken de hoop uit dat u onze zienswijze zult gebruiken om alsnog tot een evenwichtig herindelingsadvies aan de minister van BZK te komen. Wij wensen u daarbij veel wijsheid toe.

Hoogachtend,

Provinciale Staten van Zuid-Holland,
griffier, voorzitter,

F. Kas

drs. J. Smit